

cara la toponímia, que tot Mallorca està sembrada de noms com *Cas mosoy záyma, s əvæŋkə də mosom pòy*, que tinc anotats de Bunyola (1963)

També això, en data molt posterior, s'ha substantivat. No sembla haver-n'hi dades anteriors a 1840, en què el *DFgra* porta «*mosson* m.: señor / reteñits: señor pobre, pelagatos / el criat de collègi o siminari: *fámulo*»; això últim ho recull també el *DAG* «*mossons* (Palma): fámul, en alguns col·legis» I així ho trobem en literatura de la Renaix: «Don Cosme: *mosson* de ciutat; Don Bonifaci: *mosson* del poble», presentació de personatges en una comèdia de PdAPenya; «De dia a la vila es queden / es tres o quatre *mossons*, / i es pobrets a sa terra / anam a fer feina tots», id (*IdOr* I, 2, 21):

Semblaria doncs que, en el món conservador d'En Pere d'Alcàntara Penya, encara era una persona un poc acomodada; el mateix *AMAlcover* sembla denotar-ho així en un dels inspirats impropis dels seus bons temps: «*mossons* y *senyors de bona casa* de Palma, que tan vos alsurau com vos diuen que'l mallorquí és el català de Mallorca ---!» (*BDLC* III, 1906, 114); i això altre es deu referir a allò del *DAG*: «D. Jordi Frau, Rector de la Sapiència, y D. Bartomeu Juan, *mosson* del mateix col·legi» (*BDLC* I, 12) El fet que a Lluçmajor hi ha una propietat rústica que en diuen *səz məsónas*, 1964 (Masc., 39B2 *Ses Mossones*) sembla provar també que era nom d'un propietari, que ho deixà a les seves filles, i els pagesos els ho digueren de motiu perquè ho ostentaven així. Avui, diu *AlcM*, ben cert amb raó, ja només «senyor de la classe mitjana; que vol sostenir aparença de senyor o de ric, sense tenir béns econòmics».

Es, però, un mot de totes tres illes: «*civ. mussón: ciudadano*», *PzCabr.*; «en sapigueren ses noves / *mussions* d'Alahó; ---», «*Amor de mussons: barretada de prop i escabussada de lluny*», *Camps Merc. (Folkl Men* I, 161).

Misser, fou contracció de *MI SÉNIOR*, vocatiu, amb reducció proclítica comparable a la soferta pel fr *sire* (*SĒ(N)IOR* per monoftongació del preliterari **sieyre*, cf. *pire* < *PEIOR*, *sieur* < *SE(N)IOREM* Ja hem vist (nota 1) que possiblement es troba ja la contracció *ser*, fins i tot en un doc. català de mj. S. XIII; i se'n serví Muntaner (§§ 190, 272), parlant d'afers d'Itàlia. Val a dir que aquesta forma ha restat sobretot com a italiana: *messer X*, que ja es documenta en el S. XIII. No estic gens convençut que sigui antic manlleu del francès *messire* com se sol dir. I tampoc estic ben convençut que en català fos manllevat de l'italià, menys encara del francès. El que és segur és que hi havia imitacions, influències, d'una llengua a l'altra. Unilaterals o mútues? Això requerirà un estudi més detingut, per algú amb completa formació fonètica, i amb documentació italiana i francesa més completa que la que tinc a mà. Entre divuit exs. que n'aplega l'*InvLC*, almenys cinc s'apliquen a gent ultramarina, un o dos són italians, i n'hi ha almenys un de Xipre, un de Sardenya i un de Rodes, però dos són aragonesos, i almenys nou semblen catalans; el més antic «*Misser*

Odi de familia domini regis Maioricarum» és de 1277 i de nacionalitat insegura, car «*familia*» deu ser en el sentit de l'antic *mamada* o *reial casa*

Que en fonts dels Ss. XIII-XIV i que parlen sobretot d'afers sicilians, italians i ultramarins *misser* aparegui sobretot aplicat a gent d'aquestes terres, no és prova clara. Sens dubte Desclot anomena *Micer Alaymo de Mecina* (§ 96). També en Muntaner apareix repetidament aplicat a sicilians o altres italians els patriotes sicilians, en el moment de les Vespres (31-III-1282), «llevaren per capità e per comun *micer* Alàinep, qui era dels rics hòmens e dels honrats de Sicília» ('Alaimo de Lentini', *Bof.*, § 43; *Casac.* I, 85, 20); «*micer* Alaimo, e *micer* Joan de Calatagiró, e *micer* Pere de Calatagiró, e *micer* Mateu de Térmen» que «destren» la reina Constança en la seva entrada triomfal a Palerm (a. 1283, § 97, *Casac.* III, 14.16) és clar que són tots quatre sicilians. També, però n'hi ha algun de francès en Muntaner, «*micer* A Davalla» (§ 96) o sigui 'Messire A. d'Availles'.

En la correspondència cancelleresca del temps del rei Jaume II apareix així mateix aplicat a italians, que ja no són sicilians, sinó sovint genovesos etc.: p. ex. en un missatge del rei Frederic al seu germà Jaume II, redactat per l'enviat d'aquell, B. de Granollers, català de Sicília: «*micer* Matheu Ros ['Rosso'], *micer* Corrado Doria, *micer* Lamba Doria» a 1298; i certament es nota que, en canvi, el mateix Granollers posa en la mateixa missiva «En R. Oñomar», dos cops seguits, i aquest segons el nom deu ser un català (continental o de Sicília?), Finke, (*Acta Ar.* III, 65-67). En fi, Jaume I, tan realista en les seves paraules, el posa, un cop, adreçat a ell, però en boca d'un italià, l'enginyer genovès, Mestre d'Albenga, que li ha construït la màquina d'assalt per pendre Burriana, i que estava al seu servei des del desembarc a Mallorca: «Nós dixem: Maestre, per mon consel, vós aturaríets lo castell d'anar, tro a 2 dies—. E él dix: —*Micer*, per què?» el rei proposa una mesura defensiva, «e él dix: —*Micer*, no us cal, que no és aquest loc per fer aquestes maestries» (§ 160, *Ag.*, 207-8).

Ara bé Jaume I és el més antic dels tres Grans Cronistes. I després ho aplica a un personatge que no deu pas ser italià: el jutge de Tاراçona, a qui encomana la persecució dels qui fabricaven moneda falsa, en aquesta ciutat: afer delicat, més que més en una població fronterera alhora de dues potències estrangeres (Castella i Navarra: els moderns murmurem *tràfic de divises*...: sé un que es diu amic meu, i no ho és però sí de Franco, que no en fabricava però vivia a Nova York i...): ho posa «en poder de un jutge nostre que havia nom *micer* Umbert, qui anava ab Nós, e d'un altre, qui preseren la inquisició; — eixí a Nós *micer* Umbert --- enviam per *micer* Umbert ---» Ara bé un home de tanta confiança, i a Tاراçona, no seria italià ni estranger d'enlloc, i ja sabem que Umbert era nom català des del temps del comte de Barcelona d'aquest nom (S. IX).

D'aquest fet es podria deduir, per tant que ja llavors era, com diu el *DAG* dels nostres nacionals moderns: